La Setmana del Llibre en Català

Panorama Un potent planter d'il·lustradors i el repte de la internacionalització marquen l'actualitat del llibre infantil en català. En parlem amb quinze editors

LIJ: un terç de l'edició en català

Patric de San Pedro
Editor de l'editorial Takatuka

Elodie Bourgeois
Directora editorial de Juventud

Patrizia Campana
Directora editorial de LIJ del Grup 62

Oriol González Tura
Editor de BiraBiro Editorial

Álex Fernández
Editor de Beascoa de Penguin Random House

Noemí Mercadé
Directora editorial del grup Casals

ANTÒNIA JUSTÍCIA

Representen el 34% del total de llibres que es venen en català, amb un import econòmic que l'any passat ya acostar-se als 44 milions d'euros. És el pes específic en dades del que avui representen al món editorial els llibres escrits en llengua catalana destinats al públic infantil i juvenil –llibres de text a part–, un segment que en els últims tres anys ha crescut gairebé un 10% i del que l'any passat es van editar al voltant de 2.800 títols, segons les dades aportades pel Gremi d'Editors de Catalunya. No és estrany, doncs, que els editors coincideixin a assenyalar el "bon estat de salut" de la Literatura Infantil i Juvenil (LIJ) en català malgrat ser un mercat minoritari, "que cal cuidar", dins del vast món editorial. *Cultura/s* ha parlat amb quinze editors que ens donen la seva visió experta d'un segment que aspira a ser tractat i valorat com el llibre per a adult.

Editar en català, amb un univers de lectors petit, és una lluita. Hi coincideixen la majoria d'editors, que tot i això estimen que la LIJ en català ha aconseguit posicionar-se dins la indústria editorial com una de les més resistents a les pressions econòmiques i socials. Això es deu, en paraules de l'editor de Takatuta, Patric de San Pedro, "a l'auge de la LIJ en general, a la creació de noves editorials a Catalunya i al fet que moltes de les que no editaven en català s'han animat a fer-ho. Hi contribueix també la bona xarxa de llibreries especialitzades i generalistes amb un bon fons infantil, la feina ben feta de biblioteques –i la millora de les dotacions pressupostàries per a compres– i l'augment de l'interès per la LIJ a les escoles". "Hi ha moltes persones implicades que permeten que aquest sector tiri endavant –afegeix Elodie Bourgeois, directora editorial de Joventut–: editors, llibreters especialitzats, bibliotecaris i mediadors de la LIJ que estan fent una feina extraordinària malgrat els pocs pressupostos i ajuts de què disposa el sector i la poca repercussió en la premsa".

Les noves veus de la il·lustració que s'han incorporat des de Catalunya també hi tenen molt a veure. Iniciatives com la Setmana de l'Àlbum, amb un nombrós grup de petites editorials posant en relleu el llibre àlbum, han contribuït a prestigiar la tasca dels artistes gràfics. "Ara la part visual ja no és vista com un complement, un mitjà per arribar a fer una obra, sinó que de vegades la il·lustració és el centre de l'obra. La il·lustració de llibres ha guanyat prestigi i s'ha posat a nivell d'arts com la pintura o l'escultura", analitza Josep Llussà, responsable de LIJ de Baula.

Jordi Martín Lloret: "Avui tenim el millor planter d'il·lustradors de la història de la LIJ catalana"

Són molts els noms que des de Barcelona estan aconseguint fer-se un lloc a la paleta de colors de la LIJ "aportant característiques personals i diferencials, la qual cosa els fa únics i diferents, i ens dota d'aquesta necessària diversitat, fet que permet enriquir el nostre ecosistema en el món de la il·lustració", explica Josep Maria Cervera, director de Cruïlla. "M'atreveixo a dir que actualment tenim el millor planter d'il·lustradors de la història de la LIJ catalana", s'aventura Jordi Martín Lloret, editor d'Ànima Llibres. "Els nostres il·lustradors s'han format en escoles de prestigi (Llotja, Eina, Elisava, Bau...). Són inquiets, han viatjat i s'han reflectit en grans referents estrangers, sempre amb un ull mirant cap a les avantguardes. I això es nota en la gran quantitat d'il·lustradors catalans que col·laboren amb editorials estrangeres", prossegueix. "Són capaços d'il·lustrar bé i alhora afegir una idea en les seves creacions que sustenta el projecte i aporta un plus addicional", afegeix Álex Fernández, editor de Beascoa i responsable dels segells infantils de Penguin Random House.

La Fira de Bolonya del 2017, en què Catalunya i les Balears van ser les convidades, va ser un aparador internacional de gran importància. Una empenta, convenen la majoria d'editors, a la feina que des de feia anys es duia a terme. "Històricament viatjàvem a Bolonya més per comprar drets que per vendre. Tot i això, en l'edició del 2017 se'ns van obrir les portes per facilitar que els editors s'internacionalitzessin", diu Noemí Mercadé, directora editorial de Casals. Però el treball no pot aturar-se, adverteixen. "Un acte aïllat no dona fruits si no se li continua donant suport, si no hi ha un projecte a llarg termini, i això s'aconsegueix si la indústria editorial i les institucions polítiques, siguin del color polític que siguin, treballen juntes, analitza la directora de publicacions generals d'Edebé, Reina Duarte. "Cal vetllar perquè les traduccions i la projecció dels autors catalans a l'estranger es facin en unes condicions bones per a tothom, començant pels autors mateixos", avisa Oriol González, editor de BiraBiro.

I és que la internacionalització continua sent el repte per a la LIJ en català. "Va en augment, però clara-

Juli Peradejordi
Editor de Picarona del grup Obelisco

Alice Incontrada
Editora de Blackie Little de Blackie Books

Josep Lussà
Responsable de LIJ de Baula

Anna López i Núria Albesa
Editores de Juvenil i Infantil respectivament de l'editorial La Galera

Jordi Martín Lloret
Editor d'Ànima Llibres del grup Bromera

Josep María Cervera March
Director de Cruïlla

Sara Moyano
Cap de departament de Barcanova

Reina Duarte
Directora de publicacions d'Edebé

ment hauria de ser més gran, estar més present i més visible en les accions de difusió i promoció de la nostra literatura i cultura", valora Sara Moyano, cap del departament de Literatura Infantil i Juvenil de Barcanova. Les traduccions del català al castellà tampoc no s'eleven a la categoria d'òptimes, encara que depèn molt de la política de cada casa. "A Penguin hem duplicat el nombre de novetats en català durant els últims tres anys i estem valorant molt seriosament publicar llibres només en català", anuncia l'editor de Beascoa. "A Combel els projectes originals poden arribar en qualsevol idioma, després els editem sempre en català i castellà. A Bambú, tots els títols que han tingut una bona acollida els traduïm al català", explica la directora del grup Casals. Ells són només dos exemples. Però, què s'ha de fer perquè augmenti la traducció d'originals en català? Juli Peradejordi, editor de Picarona del grup Obelisco, ho té clar: "Que les grans cadenes col·laborin una mica i que hi hagi més subvencions a les llengües minoritàries". Tots destaquen al respecte el suport d'institucions com l'Institut Ramon Llull, però insisteixen que "les subvencions i bosses d'ajuts són indispensables tant per a la nostra editorial com per als editors estrangers", afegeix Noemí Mercadé.

Publicar en català des d'una petita o una gran empresa editorial també té el seu què. En les primeres, el factor risc pot arribar a ser un aliat, en les segones, les sinergies amb la llengua dominant pot arribar a ser beneficiós. "Ser dins d'un gran grup ens beneficia en tant que disposem de mitjans i instruments promocionals als quals no tindríem accés de cap altra manera, per ser el nostre mercat molt petit", exposa a tall d'exemple Patrizia Campana, directora editorial de la LIJ del Grup 62. "És més probable que les editorials petites trobin dificultats a l'hora d'accedir als punts de venda. L'espai és molt reduït i competeixen amb empreses amb molta més força. D'altra banda, és cert que tenen molta més autonomia i, sobretot, poden prendre decisions d'una manera molt més ràpida i àgil, cosa que en un grup més gran tot sol anar una mica més lent", aporten Anna López i Núria Albesa, editores de Juvenil i Infantil, respectivament, de l'editorial La Galera.

La forma com els autors s'adrecen als seus lectors també presenta notables matisos. Començant per les temàtiques. "Ara veig que hi ha una tendència, per fi, a llibres menys moralitzants, sense una clara finalitat pedagògica o un tema definit, i per tant més lliures, gamberros i divertits. I ho celebrem", declara Alice Incontrada, editora de Blackie Little, segell infantil de Blackie Books. També, "les xarxes socials han permès que, per primera vegada, molts lectors joves puguin posar-se en contacte directament amb escriptors i editorials, i al revés. S'ha trencat una barrera i ens ha acostat a tots", afegeixen les editores de La Galera. I el model de lector també ha variat. "Viuen amb acceleració, pateixen estrès, han perdut molta capacitat de concentració, busquen l'acció ràpida, la satisfacció immediata. El tòpic que cal atrapar-los des de la primera línia i no deixar-los anar fins al final del llibre és cert", relata la directora d'Edebé.

Llibres més visuals, ràpids, gairebé cinematogràfics per atrapar-los en la lectura. Però, s'hi enganxen?, i es fa prou perquè ho facin? "Els professors poden fer tots els esforços possibles per animar els nois a llegir, els autors es poden escarrassar a fer promoció i presentacions, però si quan el nen arriba a casa els seus pares l'endollen a les pantalletes, el resultat és mínim", analitza Peradejordi. "No hem estat capaços de transmetre'ls que l'aspecte més important de la lectura és que es tracta d'una de les activitats de plaer i lleure més reconfortants que hi ha, compatible amb qualsevol altra", afegeix Moyano, mentre Oriol González es

Campana: "Estar en un gran grup beneficia, disposem de mitjans que no tindríem d'una altra manera"

pregunta: "Per què no fan falta plans de foment de la música, dels videojocs o les sèries? Perquè els nens i joves ho viuen com a coses divertides, lúdiques, agradables... El dia que aconseguim viure la literatura de la mateixa manera hi haurà lectors a dojo".

El camí a seguir el tenen clar, només cal seguir-lo: "Cal oferir-los obres en què percebin que la lectura que tenen a les mans pot satisfer les seves exigències i vegin compensat el temps que li dedicaran", valora Llussà. Declaracions que Jordi Martín remata: "Cal ser més exigents amb la qualitat literària. La gran qualitat de la literatura juvenil francesa i anglosaxona fa que no se la consideri una literatura menor respecte a la d'adults. I aquí sí que els editors tenim un paper decisiu".